

DOI: 10.21802/artm.2021.2.18.170.

УДК 615.825:[37.014.6:005.6

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ У СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ»: АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕРСІЇ АНКЕТИ ETLQ

К.А. Тимрук-Скоропад¹, Л.М. Ціж¹, Ю.О. Павлова²*Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, м. Львів, Україна:**¹кафедра фізичної терапії та ерготерапії,**ORCID ID: 0000-0001-8152-0435, e-mail: tymruk_k@ukr.net,**ORCID ID: 0000-0003-3754-5699, e-mail: lyubovtish@gmail.com;**²кафедра теорії та методики фізичного виховання,**ORCID ID: 0000-0002-8111-4469, e-mail: pavlova.j.o@gmail.com*

Резюме. Дослідження присвячене лінгвістичній та крос-культурній адаптації опитувальника Experiences of Teaching and Learning Questionnaire (ETLQ) на українську мову.

Методи. У дослідженні взяли участь 632 студенти 2-6 років навчання за спеціальністю 227 – «фізична терапія, ерготерапія». Збір даних проводився впродовж 2019/2020 та 2020/2021 навчальних років. Було оцінено 17 обов'язкових навчальних курсів циклу професійної підготовки.

Результати. «Опитувальник щодо досвіду викладання та навчання» – інструмент, який дозволяє врахувати та передбачати вплив різних чинників на результати навчання студента різних спеціалізацій та рівнів освіти, професійного досвіду, мотивації тощо, також він придатний для використання у різних культурних середовищах. Повна версія опитувальника щодо досвіду викладання та навчання (ETLQ) складається із 76 тверджень/запитань (18 у першій змістовій частині, 40 – другій, 10 – третій та 8 у четвертій) та фінальної 10-бальної шкали самооцінювання результатів навчання, яка ґрунтується на самоаналізі студента, рівні самокритичності на відповідному навчальному курсі. За результатами вивчення результатів анкетування, врахування зауважень респондентів та рекомендацій редактора була сформована фінальна адаптована українська версія Опитувальника щодо досвіду викладання та навчання (ETLQ).

Висновки. Лінгвістична та крос-культурна валідація Опитувальника щодо досвіду викладання та навчання (ETLQ) довела, що опитувальник є зрозумілим та прийнятним для розроблення і змістового наповнення навчальних курсів, корегування підходів, які застосовує викладач. Опитувальник дозволяє студенту осмислити затрачені ним зусилля під час навчання для якісного проходження навчальних курсів та підвищення результативності навчання.

Ключові слова: якість освіти, фізична терапія, ETLQ, досвід викладання, досвід та навчання.

Вступ. Забезпечення належної якості вищої освіти – питання, яке є актуальним для держави у цілому, окремих галузей, закладу, викладача та студентів. У підтвердження цьому пріоритетними напрямками наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок Національної академії педагогічних наук України на 2018–2022 рр. є методи і способи оцінювання якості освіти.

Моніторинг якості вищої освіти зумовлений низкою чинників: інтеграцією української освіти у світовий європейський освітній простір, змінами у законодавчій базі вищої освіти; формуванням нових стандартів вищої освіти, забезпеченням конкурентоспроможності випускників вищої школи на ринку праці; новими вимогами до викладачів, їх професійних компетентностей, практичних вмінь та навиків організації освітнього процесу, залучення роботодавців до співпраці із закладами вищої освіти тощо.

Визначення внутрішньої і зовнішньої систем якості вищої освіти передбачено і законом України про «Вищу освіту». Складником внутрішньої системи якості освіти є моніторинг та аналіз ефективності управління освітнім процесом, а також для спеціаль-

ності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» – об'єктивний структурований клінічний іспит (ОСКІ). Контроль та оцінювання зовнішньої системи якості вищої освіти у цій галузі з 2021 року буде реалізовано за єдиним державним кваліфікаційним іспитом у форматі КРОК2. Окрім того, важливим критерієм високого рівня освітніх програм у закладах вищої освіти є оцінювання якості навчально-методичного забезпечення та навчального процесу в цілому.

Разом з тим, важливим є забезпечити можливість аналізувати й оцінювати якість такого значущого у формуванні компетентностей та професійної свідомості студентів компонента освітнього процесу, як навчальний курс. Практика накопичення та подальшого аналізу даних про академічне середовище, формулювання відповідних висновків, виявлення та постійний моніторинг чинників, що мають вплив на результативність навчальних програм, обумовлюють успішність студента, необхідні для вчасного реагування на виклики, корегування та удосконалення структури, методів, змісту та підходів у межах навчальних курсів. Для глибокого й сфокусованого вивчення думок учасників навчально-виховного процесу

необхідно використовувати спеціальний інструментарій.

Обґрунтування дослідження. З метою підвищення якості освітньої діяльності у закладах вищої освіти України сьогодні активно напрацьовуються інструменти для оцінювання системи забезпечення якості вищої освіти. Зокрема, вивчено розвиток цифрової компетентності викладачів і студентів, цільове використання навчального контенту, знання різних джерел отримання цифрових ресурсів та розуміння можливостей їх використання, якісного педагогічного проєктування цифрових навчальних ресурсів та взаємодії зі студентами [2].

Також розглянуто проблеми, що пов'язані з особливостями здійснення моніторингу якості освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах і військово-навчальних підрозділах вищих навчальних закладів за результатами опитування курсантів (слухачів) стосовно якості проведених викладачем навчальних занять із застосуванням відповідних показників та критеріїв [15].

Одним із зарубіжних інструментів для оцінювання ефективності навчання у вищому навчальному закладі, що використовували для українських студентів, був «Перелік тверджень щодо ефек-

тивності навчання в коледжі» (The College Learning Effectiveness Inventory, CLEI). Інструмент CLEI дозволяє отримати індивідуальний профіль студента з результатами сильних та слабких сторін за шістьма факторами, що фактично є підґрунтям для подальшої розробки заходів, спрямованих на поліпшення академічних досягнень і успіху студентів [8].

Корисним для комплексного оцінювання академічного середовища й тих чинників, які впливають на навчальні досягнення та успішність студентів, а також структури та змісту навчального курсу у контексті сприйняття студентами, є інструмент «Опитувальник щодо досвіду викладання і навчання» (Experiences of Teaching & Learning Questionnaire, ETLQ) [4]. Опитувальник ETLQ розроблено 2003 році [2] та на сьогодні валідовано для студентів різних країн світу [9, 10, 12, 13].

Мета дослідження: лінгвістична та крос-культурна адаптація інструмента «Опитувальник щодо досвіду викладання і навчання» Experiences of Teaching and Learning Questionnaire на українську мову.

Матеріали і методи. Переклад та культурна адаптація української версії інструменту ETLQ відбувалася 9 етапами (табл. 1).

Таблиця 1

Процес лінгвістичної та структурної валідації опитувальника ETLQ

Етап та його зміст	Учасники	Результат
1. Прямий переклад на українську мову	українськомовні фахівці	два варіанти перекладу опитувальника
2. Виявлення і вирішення розбіжностей двох варіантів прямих перекладів	перекладачі, n=2 науковці (n=3) спільно з науковцями	версія опитувальника B1 _{UA}
3. Зворотний переклад B1 _{UA} на англійську мову	професійні перекладачі, n=2	два варіанти зворотного перекладу
4. Незалежне оцінювання версій після зворотного перекладу, аналіз й вирішення розбіжностей	науковці (n=3) спільно з професійними перекладачами	один варіант версії зворотного перекладу
5. Порівняння з оригінальним інструментом, узгодження розбіжностей й створення єдиної версії з координатором	науковці, n=3	версія опитувальника B2 _{UA}
6. Індивідуальні інтерв'ю, обговорення труднощів у розумінні, інтерпретація усіх запитань у B2 _{UA}	студенти 2–6 курсів	версія опитувальника B3 _{UA}
7. Редагування B3 _{UA} (для уникнення будь-яких помилок написання чи граматики)	професійний редактор (n=1) спільно з науковцями	редагований варіант із пропозиціями
8. Створення фінальної українськомовної версії	науковці, n=3	фінальна версія опитувальника B4 _{UA}
9. Пілотне тестування	студенти 2–6 років навчання	632 заповнені анкети

До дослідження й пілотного тестування було залучено студентів (n = 632, 59,81 % жінки; вік (M±SE) – 21,5±0,2 року) Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, які навчалися на факультеті фізична терапія та ерготерапія за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Проводили опитування студентів другого, третього, четвертого, п'ятого та шостого років навчання. Респонденти оцінювали обов'язкові дисципліни циклу професійної підготовки навчальної програми спеціальності 227 – «Фізична терапія, ерготерапія».

Збір даних проводили впродовж 2019/2020 та 2020/2021 навчальних років після завершення відповідних навчальних курсів. Кожен учасник отримав

інформацію про мету та завдання дослідження, надав інформовану згоду на участь у ньому та обробку персональних даних; були вжиті всі заходи для забезпечення анонімності учасників.

Інструмент ETLQ містить чотири змістових блоки («Підходи до викладання і навчання», «Досвід викладання і навчання», «Вимоги навчального курсу» та «Інформація, яку Ви дізналися впродовж цього навчального курсу»), у межах яких виділено шкали та логічні блоки (субшкали) (рис. 1). Під час відповіді на твердження/запитання анкети респонденти обирали одну з наступних відповідей: погоджуюся, здебільшого погоджуюся, здебільшого не погоджуюся, не погоджуюся, не впевнений/неможливо оцінити.

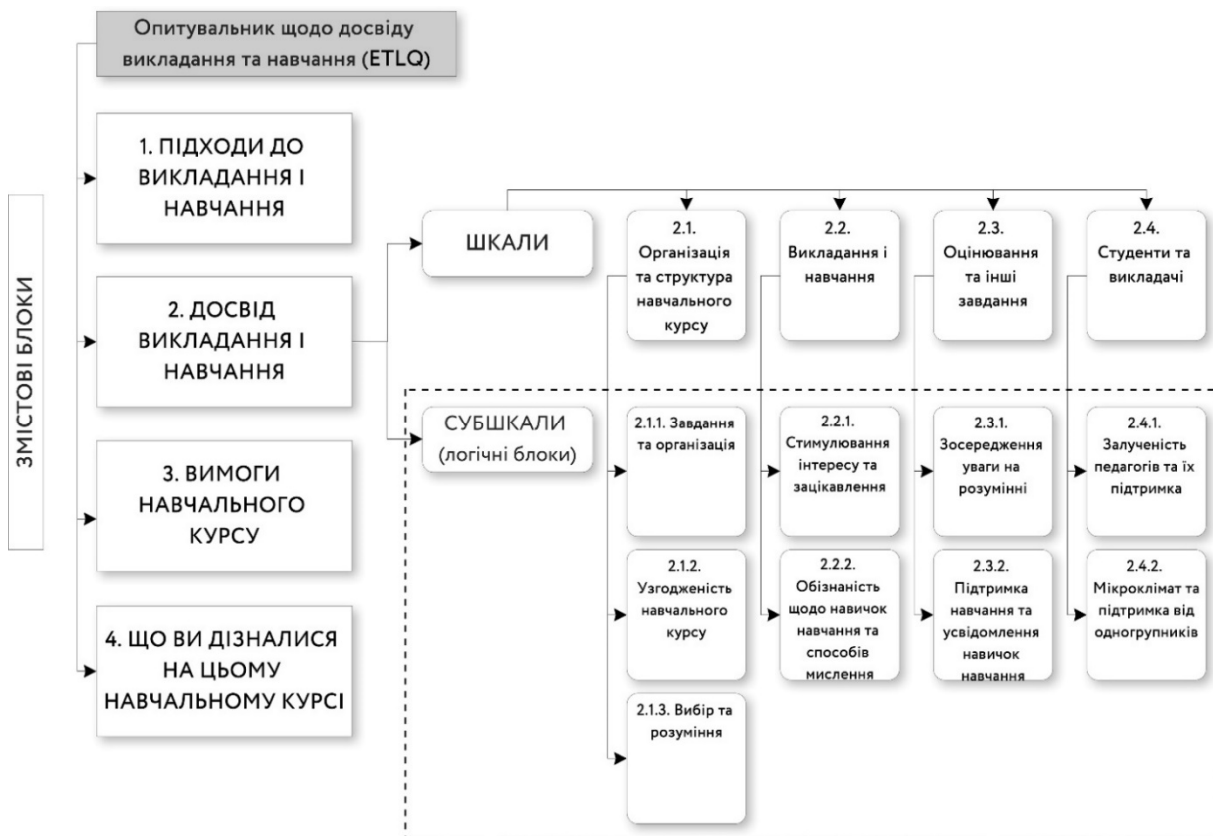

Рис. 1. Структура опитувальника ETLQ.

Дозвіл на адаптацію та валідацію анкети було отримано від правовласника Ноел Ентвістле.

Під час статистичного аналізу даних вивчали такі показники: середнє значення (M), стандартну похибку (SE), середнє квадратичне відхилення (SD); коефіцієнт кореляції Спірмена використовували для виявлення і оцінювання тісноти зв'язку. Статистичний аналіз проводили з використанням програм SPSS (Statistical Package for the Social Sciences, Version 23).

Результати дослідження. Повна версія опитувальника щодо досвіду викладання та навчання

(ETLQ) складається із 76 тверджень / запитань (18 у першій змістовій частині, 40 у другій, 10 у третій та 8 у четвертій).

Серед респондентів 272 особи (з них – 51,4% жінки) навчалися на другому курсі, 97 осіб (з них – 68,04% жінки) – на третьому курсі, 97 осіб (з них – 71,13% жінки) – на четвертому курсі, 65 осіб (з них – 44,61% жінки) – на п'ятому курсі, 101 особа (з них – 73,27% жінки) – на п'ятому та шостому курсах факультету післядипломної та заочної освіти (табл. 2).

Таблиця 2

Загальні дані щодо заповнених анкет

Характеристика	Загалом	Рік навчання				
		2	3	4	5	5, 6 рік ФПЗО
Кількість заповнених анкет, <i>штук</i>	632	272	97	97	65	101
Стать респондентів:						
жінки, <i>кількість анкет</i>	377 (59,65)	140	66	69	29	73
чоловіки, <i>кількість анкет</i>	257 (40,66)	132	31	28	36	28
Вік респондентів, $M \pm SD$		21,5 \pm 6,03				
Проаналізовані навчальні дисципліни, <i>кількість</i>	17	4	2	5	3	3
Відвідування оцінених навчальних дисциплін:						
Без пропусків, <i>кількість анкет (%)</i>	427 (67,56)	181	54	65	40	73
часткове, <i>кількість анкет (%)</i>	173 (27,37)	86	41	32	6	28
менше 50%, <i>кількість анкет (%)</i>	32 (5,06)	5	2	-	19	-

Примітка: ФПЗО – факультет післядипломної та заочної освіти.

Респонденти оцінили 17 спеціальних обов'язкових навчальних курсів спеціальності 227 – «фізична терапія, ерготерапія». Середній отриманий бал ECTS за ці навчальні курси у студентів становив 75,75 бала.

Про відвідування навчальних курсів без пропусків занять зазначили 67,56 % респондентів, частково відвідували – 27,37 % студентів та відвідали менше половини занять – 5,06 % опитаних.

Щоб заповнити Опитувальник щодо досвіду викладання та навчання, студенти витрачали у середньому $21 \pm 1,3$ хв. Версія опитувальника B2_{UA} була добре прийнята студентами та, у більшості, не викликала труднощів із розумінням опису опитувальника, принципів заповнення та запитань/тверджень. Окрім відповідей на запитання/твердження анкети

(табл. 3–6), респонденти мали змогу вказати на вимоги навчального курсу, які були надто складними або легкими для сприйняття (змістовий блок 3), інші знання й вміння почерпнуті під час вивчення предмету (змістовий блок 4), а також за 9-ти бальною шкалою оцінити, наскільки добре вони справилися з цим навчальним курсом загалом.

Змістовий блок «Підходи до викладання і навчання» дав змогу зрозуміти рівень зусиль, які прикладали студенти для розуміння матеріалів навчального курсу та навчання, оцінити труднощі, що виникли під час проходження курсу (табл. 3). У змістовому блоці 1 нижча оцінка у трьох питаннях/твердженнях (№ 1, 5, 17) свідчила про ліпший результат; у інших питаннях/твердженнях вища оцінка вказувала на ліпший результат.

Таблиця 3

Результати опитування за змістовим блоком
«Підходи до викладання і навчання»

Твердження / запитання	Відповіді (n = 632)				
	A n (%)	B n (%)	C n (%)	D n (%)	E n (%)
1. Я часто мав(-ла) проблеми з розумінням того, що потрібно запам'ятати	30 (4,74)	88 (13,92)	16 (2,53)	185 (29,27)	313 (49,52)
2. Я переглянув(-ла) виконану роботу, щоб перевірити мої міркування і зрозуміти, що це має сенс	411 (65,03)	159 (25,16)	31 (4,91)	-	31 (4,91)
3. Я зазвичай маю намір зрозуміти для себе значення того, що потрібно вивчати	473 (74,84)	-	2 (0,31)	153 (24,20)	4 (0,63)
4. Загалом я доклав(-ла) багато зусиль до свого навчання	285 (45,09)	280 (44,30)	11 (1,74)	51 (8,06)	5 (0,79)
5. Багато чого з того, що я дізнався(-лася), видається лише великою кількістю незв'язаних уривків інформації та деталей у моїй свідомості	73 (11,55)	88 (13,92)	29 (4,58)	163 (25,79)	279 (44,14)
6. Усвідомлюючи нові ідеї, я часто пов'язував(-ла) їх із практичним або реальним контекстом життя	326 (51,58)	239 (37,81)	23 (3,63)	38 (6,01)	6 (0,94)
7. Загалом я був(-ла) досить систематичним(-ою) і організованим(-ою) у навчанні	279 (45,02)	278 (43,98)	13 (2,05)	54 (8,54)	8 (1,26)
8. Ідеї, котрі мені траплялися під час вивчення навчальної літератури, часто змушували мене задуматися	222 (35,13)	410 (64,87)	-	-	-
9. Я уважно оцінював(-ла) основні факти / дані для того, щоб сформулювати власний висновок про те, що я вивчав(-ла)	317 (50,16)	282 (44,62)	33 (5,22)	-	-
10. Коли я обмінювався(-лася) ідеями, я думав(-ла) про те, наскільки добре я пояснюю свою думку	292 (46,20)	288 (45,56)	25 (3,95)	21 (3,32)	6 (0,94)
11. Я ретельно організував(-ла) навчальний час, щоб найкращим чином використовувати його	235 (37,18)	289 (45,72)	34 (5,37)	62 (9,81)	12 (1,89)
12. Для мене було важливо проаналізувати аргументи або бачити причини, що лежать в основі	404 (63,92)	180 (28,48)	13 (2,05)	16 (2,53)	19 (3,00)
13. Я схильний приймати те, чого нас вчили, буквально, не ставлячи під сумнів надану інформацію	239 (37,81)	286 (45,25)	22 (3,48)	52 (8,22)	33 (5,22)
14. Я намагався(-лася) знайти кращі способи відстеження відповідної інформації на цю тему	169 (26,74)	205 (32,43)	39 (6,17)	131 (20,72)	88 (13,92)
15. Мені було легко сконцентруватися, якщо я не був(-ла) надто втомленим / втомленою	307 (48,57)	219 (34,65)	14 (2,21)	62 (9,81)	30 (4,74)
16. Читаючи матеріал цього навчального курсу, я спробував(-ла) з'ясувати для себе, що саме має на увазі автор	209 (33,06)	249 (39,39)	26 (5,69)	93 (14,71)	55 (8,70)
17. Я щойно пройшов навчання, не розуміючи, куди прямує	-	7 (1,11)	129 (20,4)	121 (19,15)	375 (59,34)
18. Якщо я недостатньо добре зрозумів(-ла) матеріал під час навчання, я пробував(-ла) інший підхід	233 (36,86)	273 (43,19)	23 (3,63)	69 (10,91)	34 (5,37)

Примітки: А – погоджуюся; В – здебільшого погоджуюся; С – не впевнений, неможливо оцінити; D – здебільшого не погоджуюся; E – не погоджуюся.

Запитання змістового блоку 2 «Досвід викладання і навчання» зосереджені на детальному оцінюванні підходів, які використовує викладач для організації, структурування та змістового наповнення навчального курсу, забезпечення відповідного академіч-

ного середовища, а також щоб стимулювати студента, для підвищення результативності навчання, забезпечення ефективної, взаємодії викладач – студент, студент – студент (табл. 4).

Таблиця 4

Результати опитування за змістовим блоком 2 «Досвід викладання і навчання»

Твердження / запитання	Відповіді (n = 632)				
	А n (%)	В n (%)	С n (%)	Д n (%)	Е n (%)
Шкала «Організація та структура»					
1. Мені було зрозумілим те, що я повинен(-на) був(-ла) вивчити на цьому навчальному курсі	447 (70,72)	158 (25)	7 (1,10)	16 (2,53)	4 (0,63)
2. На мою думку, послідовність тем була для мене зрозумілою	425 (67,24)	181 (28,63)	8 (1,26)	13 (2,05)	5 (0,79)
3. Нам дали великий вибір щодо того, як пройти навчання	375 (59,33)	199 (31,48)	22 (3,48)	20 (3,16)	16 (2,53)
4. Навчальний курс був добре організований і проходив впорядковано	411 (65,03)	179 (28,32)	14 (2,21)	17 (2,68)	11 (1,74)
5. Нам було надано можливість вибрати, на яких аспектах предмета зосередитися	292 (46,20)	221 (34,96)	39 (6,17)	50 (7,91)	30 (4,74)
6. На мою думку, те, чого нас навчали, відповідало тому, чого ми повинні були навчитися	445 (70,41)	157 (24,84)	10 (1,58)	11 (1,74)	9 (1,42)
Шкала «Викладання та навчання»	✓	✓?	??	X?	X
7. Нас заохочували шукати зв'язок між цим навчальним курсом та іншими	337 (53,32)	214 (33,86)	30 (4,74)	33 (5,22)	18 (2,84)
8. Я можу уявити, що я працюю в предметній галузі, яку охоплює цей навчальний курс	298 (47,15)	212 (33,54)	45 (7,12)	50 (7,91)	27 (4,27)
9. Роздаткові матеріали та інші надані матеріали допомогли мені зрозуміти курс	383 (60,60)	203 (32,12)	19 (3,00)	21 (3,32)	6 (0,94)
10. На цьому курсі мене спонукали подумати про те, наскільки добре я вчуся і як я можу це поліпшити	331 (52,37)	204 (32,27)	43 (6,80)	37 (5,85)	17 (2,68)
11. Переважно я міг(-ла) бачити актуальність більшості з того, чого нас навчали впродовж цього навчального курсу	387 (61,23)	209 (33,06)	17 (2,68)	14 (2,21)	5 (0,79)
12. Нам не лише надали інформацію; викладач пояснив, як удосконалювати знання з цього предмета	359 (56,80)	200 (31,65)	22 (3,48)	41 (6,48)	10 (1,58)
13. Спосіб викладання навчального курсу заохотив мене переосмислити своє розуміння деяких аспектів предмета	299 (47,31)	246 (38,92)	40 (6,32)	29 (4,58)	18 (2,84)
14. Різні форми викладання (лекції, лабораторні, семінарські заняття, практичні заняття, індивідуальні завдання тощо) добре доповнювали один одного	414 (65,50)	174 (27,53)	22 (3,48)	16 (2,53)	6 (0,94)
15. Нам надали багато прикладів та ілюстрацій, щоб краще засвоїти матеріал	409 (64,71)	182 (28,79)	9 (1,42)	22 (3,48)	10 (1,58)
16. Цей навчальний курс дав мені розуміння того, що насправді відбувається в цій предметній галузі	428 (67,72)	174 (27,53)	10 (1,58)	16 (2,53)	4 (0,63)
17. Викладання цього курсу допомогло мені подумати над інформацією / фактами / даними, що підтверджують різні погляди	335 (53,00)	231 (36,55)	45 (7,12)	16 (2,53)	5 (0,79)
18. Викладання цього навчального курсу відповідало навчальній програмі	491 (77,68)	116 (18,35)	17 (2,68)	6 (0,94)	2 (0,31)
19. Цей навчальний курс спонукав мене узгодити те, що я дізнався (-лася), з глобальними проблемами	353 (55,85)	207 (32,75)	40 (6,32)	23 (3,63)	9 (1,42)
20. Надані викладачем(-ами) вебсторінки допомогли мені краще зрозуміти навчальну тематику	412 (65,18)	164 (25,94)	21 (3,32)	19 (3,00)	16 (2,63)
Шкала «Викладачі та студенти»	А	В	С	Д	Е
21. Студенти підтримували один одного і намагалися надати допомогу в разі потреби	399 (63,13)	168 (26,58)	17 (2,68)	31 (4,90)	17 (2,68)
22. Більша частина того, що я дізнався(-лася) на цьому курсі, дійсно цікава	459 (72,62)	152 (24,05)	10 (1,58)	7 (1,10)	4 (0,63)
23. Викладач(-и) намагався(-лися) поділитися з нами своїм ентузіазмом з цього предмета	447 (70,72)	141 (22,31)	16 (2,53)	18 (2,84)	10 (1,58)
24. Спілкування з іншими студентами допомогло мені поліпшити розуміння предмета	330 (52,21)	210 (33,22)	20 (3,16)	48 (7,59)	24 (3,79)
25. Викладач(-и) був(-ли) терплячим(-и), коли пояснював(-ли) те, що здавалося важким для розуміння	450 (71,20)	150 (23,73)	11 (1,74)	13 (2,05)	8 (1,26)
26. Мені сподобалося бути залученим до цього навчального курсу	468 (74,05)	137 (21,67)	11 (1,74)	11 (1,74)	5 (0,79)
27. На цьому навчальному курсі погляди / думки студентів були оцінені	378 (59,81)	183 (28,95)	35 (5,53)	25 (3,95)	11 (1,74)
28. Викладачі допомогли нам зрозуміти, як ми повинні міркувати і діяти певних висновків у цій темі	416 (65,82)	182 (28,79)	14 (2,21)	15 (2,37)	5 (0,79)
29. Як виявилось, загалом мені було комфортно працювати з іншими студентами впродовж цього навчального курсу	404 (63,92)	192 (30,37)	12 (1,89)	18 (2,84)	6 (0,94)
30. Цей навчальний курс надав мені багато можливостей для обговорення	362 (57,29)	207 (32,71)	28 (4,43)	27 (4,27)	8 (1,26)

важливих ідей	(57,27)	(32,75)	(4,43)	(4,27)	(1,26)
Шкала «Оцінювання та інші завдання»	A	B	C	D	E
31. Мені були зрозумілі критерії роботи, яку оцінювали	385 (60,91)	194 (30,69)	23 (3,63)	23 (3,63)	7 (1,10)
32. Мені запропонували вирішити, як найкраще впоратися із завданнями	328 (51,89)	228 (36,07)	33 (5,22)	31 (4,90)	12 (1,89)
33. Я міг(-ла) бачити, що завдання відповідали тому, чого ми повинні були навчитися	428 (67,72)	185 (29,27)	11 (1,74)	5 (0,79)	3 (0,47)
34. Ви повинні були дійсно зрозуміти предмет, щоб отримати добрі оцінки з цього навчального курсу	448 (70,88)	165 (26,10)	9 (1,42)	8 (1,26)	2 (0,31)
35. Відгуки про мою роботу допомогли мені змінити на краще спосіб, у який я навчаюся та засвоюю інформацію	347 (54,90)	199 (31,48)	50 (7,91)	24 (3,79)	12 (1,89)
36. Виконання завдань допомогло мені подумати про те, як використовувати інформацію / дані / факти у цій (відповідній) тематиці	380 (60,12)	196 (31,01)	28 (4,43)	19 (3,00)	9 (1,42)
37. Викладачі надали мені необхідну підтримку для виконання завдань цього курсу	380 (60,12)	192 (30,37)	23 (3,63)	28 (4,43)	9 (1,42)
38. Щоб добре пройти навчальний курс, необхідно було критично обмірковувати теми курсу	304 (48,10)	241 (38,13)	38 (6,01)	32 (5,06)	17 (2,68)
39. Окреслений обсяг роботи допоміг мені встановити зв'язок із моїми наявними знаннями та досвідом	360 (56,96)	224 (35,44)	26 (4,11)	17 (2,68)	5 (0,79)
40. Відгук, який я отримав(-ла) про мою роботу, допоміг поставити на своїй місця речі, які я до кінця не розумів(-ла)	347 (54,90)	207 (32,75)	48 (7,59)	18 (2,84)	12 (1,89)

Примітки: А – погоджуюся; В – здебільшого погоджуюся; С – не впевнений, неможливо оцінити; D – здебільшого не погоджуюся; E – не погоджуюся.

Змістовий блок 3 «Вимоги навчального курсу» дозволяє виявити, наскільки легкими чи складними для студентів є різні аспекти навчального курсу (табл. 5). Можливістю зазначити про додаткові важливі аспекти навчального курсу скористалося 127 респондентів (20,09 %).

Змістовий блок «Що Ви дізналися на цьому навчальному курсі» дозволяє охарактеризувати обсяг

знань, які отримали студенти з врахуванням різних аспектів курсу (табл. 6). Серед опитаних 35,76 % (n=226) скористалися можливістю зазначити про додаткові важливі елементи навчального курсу.

Оцінки, наскільки добре студенти, на їх погляд, справилися з цим навчальним курсом загалом наведено у таблиці 7.

Таблиця 5

Результати опитування за змістовим блоком 3 «Вимоги навчального курсу»

Твердження / запитання	Відповіді (n = 632)				
	A n (%)	B/ у сам раз n (%)	C n (%)	D n (%)	E n (%)
Те, що я очікував дізнатися з самого початку	52 (8,22)	111/309 (66,45)	22 (3,48)	126 (19,93)	12 (1,89)
Інтенсивність, з якою подавали новий матеріал	49 (7,75)	117/358 (75,15)	9 (1,42)	90 (14,24)	9 (1,42)
Поняття та проблематика, з якими мені доводилося мати справу	36 (5,69)	109/316 (67,24)	20 (3,16)	143 (22,62)	8 (1,26)
Навички або технічні методи, необхідні для цього предмета	34 (5,37)	128/339 (73,89)	20 (3,16)	105 (16,61)	6 (0,94)
Обсяг роботи, який мені слід було виконати	28 (4,43)	78/379 (72,31)	10 (1,58)	123 (19,46)	14 (2,21)
Робота з іншими студентами	128 (20,25)	202/251 (71,67)	21 (3,32)	24 (3,79)	6 (0,94)
Організація і відповідальність за своє навчання	77 (12,18)	118/331 (71,04)	24 (3,79)	82 (12,97)	-
Ефективна передача знань та ідей	80 (12,65)	135/339 (75)	18 (2,84)	55 (8,70)	5 (0,79)
Відстеження інформації для себе	69 (10,91)	152/318 (74,36)	17 (2,68)	70 (11,07)	6 (0,94)
Інформаційні технології / комп'ютерні навички (наприклад, WWW, електронна пошта, електронна обробка тексту)	124 (19,62)	171/282 (71,67)	26 (4,11)	26 (4,11)	3 (0,47)

Примітки: А – дуже легкі; В – досить легкі; С – не впевнений / неможливо оцінити; D – досить складні; E – дуже складні.

Таблиця 6

Результати опитування за змістовим блоком 4 «Що Ви дізналися на цьому навчальному курсі»

Твердження / запитання	Відповіді (n = 632)				
	A n (%)	B n (%)	C n (%)	D n (%)	E n (%)
Знання і розуміння запропонованих тем	234 (37,03)	347 (54,91)	8 (1,27)	39 (6,17)	4 (0,63)
Уміння обдумувати ідеї або вирішувати проблеми	193 (30,54)	353 (55,85)	22 (3,48)	58 (9,18)	6 (0,95)
Навички або технічні методи, характерні для цього предмета	238 (37,66)	319 (50,47)	14 (2,22)	54 (8,54)	7 (1,11)
Уміння працювати з іншими студентами	213 (33,7)	272 (43,04)	28 (4,43)	106 (16,77)	13 (2,06)
Організація та відповідальність за власне навчання	250 (39,56)	307 (48,58)	15 (2,37)	52 (8,23)	8 (1,27)
Здатність ефективно передавати знання та ідеї	231 (36,55)	306 (48,41)	16 (2,53)	79 (12,5)	-
Можливість відстежувати інформацію в цій предметній галузі	239 (37,81)	282 (44,62)	16 (2,53)	86 (13,61)	9 (1,42)
Інформаційні технології / комп'ютерні навички (наприклад, WWW, електронна пошта, електронна обробка тексту)	224 (35,44)	262 (41,46)	32 (5,06)	98 (15,51)	16 (2,53)

Примітки: **A** – багато; **B** – досить багато; **C** – не впевнений / неможливо оцінити; **D** – не багато; **E** – дуже мало.

Таблиця 7

Наскільки добре студенти справилися з навчальним курсом
(на думку опитаних)

Рік навчання	M±SE	Оцінка								
		9 n (%)	8 n (%)	7 n (%)	6 n (%)	5 n (%)	4 n (%)	3 n (%)	2 n (%)	1 n (%)
2 (n=272)	6,94±1,32	30 (11,03)	63 (23,16)	93 (34,19)	51 (18,75)	22 (8,09)	8 (2,94)	5 (1,84)	-	-
3 (n=97)	7,04±1,55	19 (19,89)	24 (24,74)	23 (23,71)	12 (12,37)	13 (13,4)	4 (0,41)	2 (2,06)	-	-
4 (n=97)	7,42±1,35	16 (16,49)	40 (41,24)	26 (37,11)	6 (6,19)	6 (6,19)	1 (1,03)	1 (1,03)	-	1 (1,03)
5 (n=65)	7,4±1,48	15 (23,08)	21 (32,31)	17 (26,15)	6 (9,23)	2 (3,08)	1 (1,54)	3 (4,62)	-	-
5, 6 ФПЗН (n=101)	7,33±1,29	17 (16,83)	36 (35,64)	26 (25,74)	11 (10,89)	8 (7,92)	2 (1,98)	1 (0,99)	-	-

Примітка: ФПЗН – факультет післядипломної та заочної освіти.

Твердження № 14 («Я намагався(-лася) знайти кращі способи відстеження відповідної інформації на цю тему») мало найбільший розкид щодо вибору відповідей серед учасників опитування («погоджуюся» – 26,74 %, «здебільшого погоджуюся» – 32,43 %, «не впевнений, неможливо оцінити» – 6,17 %, «здебільшого не погоджуюся» – 20,72 %; «не погоджуюся» – 13,92 %), що може свідчити про різний підхід студентів до навчання та їх щирість під час вибору відповіді. У № 17 («Я щойно пройшов навчання, не розуміючи, куди пряму») – 20,4 % респондентів вказали на відповідь «не впевнений, неможливо оцінити», що може свідчити про складність у сприйнятті цього питання/твердження.

Відповіді на питання / твердження змістового блоку 2 були досить однорідними та у 70 % та більше студентів обирали – «погоджуюся» і «здебільшого погоджуюся» (табл. 4). Відповіді «не впевнений/неможливо оцінити» на питання / твердження цього

змістового блоку обирало не більше, ніж 7,59 % респондентів.

У оригінальній версії опитувальника ETLQ серед варіантів відповідей у змістовому блоці 3 «Вимоги навчального курсу» були лише градації щодо вимог «дуже легкі», «досить легкі», «не впевнений / неможливо оцінити», «досить складні», «дуже складні», що, на нашу думку, ускладнювало фінальне оцінювання результатів опитування (табл. 5). Питання, що вважати найліпшою оцінкою вимог навчального курсу залишається відкритим. Чи не є рівноцінно гіршими «дуже легкі» та «дуже складні» вимоги у порівнянні з, на перший погляд, рівноцінними «досить легкі» та «досить складні»?

Додаткові вимоги навчального курсу, які хотіли оцінити студенти умовно можна об'єднати у три групи. До першої групи ми віднесли вимоги, пов'язані з організацією навчання – дистанційне навчання, доступність навчання та можливість відстеження інформації. Другу групу склали вимоги, які

стосувалися структури та змісту навчального курсу, – доступність навчального матеріалу, сприйняття та складність навчального курсу, оцінювання, додаткові джерела інформації, самостійна робота та цікавість завдань. Третя група стосувалася взаємодії викладач – студент, зокрема, комунікації, взаєморозуміння, надання доступних прикладів з практичної діяльності, робота у команді.

Опитування за змістовим блоком 4 «Що Ви дізналися на цьому навчальному курсі» виявило, що від 30,54 % до 39,56 % респондентів обирало відповідь «багато» і від 41,46 % до 55,85 % – «досить багато» (табл. 6). Окрім того, студентами додатково були вказані здобутки, які умовно можна згрупувати у 2 блоки. До першого блоку віднесено здобуті уміння, які стосуються навчального курсу, а саме: вміння шукати додаткову інформацію з вивченого курсу (зокрема використання наукових баз), сучасні методи реабілітаційного обстеження та втручання та отримані практичні навички. До другого блоку відносимо здобутки, пов'язані з діяльністю самого студента: робота в команді студент – студент; контакт викладач – студент; критичне мислення (вміння обдумувати та вирішувати проблеми); відповідальність за власне навчання (якісне самостійне опрацювання матеріалу) та зацікавленість професією та предметом.

На нашу думку, інформативною є фінальна шкала оцінювання, на скільки добре студентам вдалося пройти навчальний курс. Оцінка ґрунтується на самоаналізі студента, враховує прикладені ним зусилля, очікування, рівень самокритичності, отриману оцінку за навчальний курс, наданих викладачем зауважень та коментарях. Гірше себе оцінювали студенти 2 року навчання; у студентів 3, 4 та 5 років навчання та 5 й 6 років навчання факультету післядипломної та заочної освіти 70 % і більше відповідей припадають на високі оцінки результатів проходження курсу (7, 8 і 9 балів).

Обговорення результатів. Від часу підписання Болонської декларації фокус викладання у вищих навчальних закладах Європи змістився із пасивної передачі знань студентам до активного навчання з акцентом на процесі, а не лише на змісті навчальної програми, лекціях, завданнях та практиках [7].

Науковці наголошують, що студенти, приступаючи до вивчення будь-якої дисципліни опираються на знання, розуміння та попередній досвід навчання, що впливає на те, як вони осмислюють представлений навчальний курс і які підходи до навчання використовують [5]. Доведено, що основний прямий вплив на якість навчання студентів мають їх особисті підходи до навчання та сприйняття викладання (зокрема, академічне середовище) [11].

Оскільки фізичні терапевти працюють в різних середовищах, наприклад, в державних та приватних реабілітаційних закладах, регуляторних та інших органах влади, освітній та науковій галузях, провадять самостійну індивідуальну практику, заклади вищої освіти повинні враховувати ці особливості. Випускники спеціальності 227 «фізична терапія, ерготерапія» також повинні продовжувати своє безперервне навчання та розвиток, що передбачено профе-

сійною організацією World Physiotherapy та Законом України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», що своєю чергою вимагає навичок аналітичного й критичного мислення й вміння інтерпретувати наукові докази. Слід зазначити, що реформування та удосконалення освітніх програм першого та другого освітніх рівнів спеціальності 227 «фізична терапія, ерготерапія» відповідно до нових потреб галузі охорони здоров'я, затверджених стандартів освіти та світових стандартів продовжується. Аналіз відповідності та якості навчальних курсів у межах освітніх та навчальних програм, врахування цих результатів у подальшій роботі є актуальним.

«Опитувальник щодо досвіду викладання та навчання» – інструмент, який дозволяє врахувати та передбачати вплив різних чинників на результати навчання студента різних спеціалізацій та рівнів освіти, також він придатний для використання у різних культурних середовищах [1, 6, 7, 12, 14].

Переклад та валідацію української версії ETLQ проведено на основі аналізу відповідей студентів спеціальності 227 «фізична терапія, ерготерапія». За результатами вивчення анкетування, із врахуванням зауважень респондентів та рекомендацій редактора була сформована фінальна адаптована українська версія Опитувальника щодо досвіду викладання та навчання (ETLQ). Однак, зважаючи на значну кількість додатково вказаних студентами здобутих знань, умінь, навичок на навчальних курсах спеціальності 227 «фізична терапія, ерготерапія», слід розглянути можливість розширення змістових блоків «Вимоги навчального курсу» і «Що Ви дізналися на цьому навчальному курсі» питаннями /твердженнями, які врахують практичну орієнтованість таких дисциплін та фахові компетентності випускників цієї спеціальності.

Дослідження передбачало залучення великої кількості студентів; вибірка охопила студентів п'яти навчальних курсів, які вивчали 17 спеціальних обов'язкових дисциплін, проте була однорідною за освітньою спеціальністю. Це дало змогу апробувати інструмент за участю осіб, які відрізнялися за рівнем знань, навчального та професійного досвіду, вмінь, мотивації тощо. Тому можна стверджувати, що отримані результати враховують різні підходи до викладання, формування й змістового наповнення різних навчальних курсів, а також особистісні аспекти різних категорій студентів.

Висновки. Проведено лінгвістичну та кроскультурну валідацію Опитувальника щодо досвіду викладання та навчання (ETLQ). Інструмент є зрозумілим та прийнятним для використання з метою аналізу академічного середовища, розроблення і змістового наповнення навчальних курсів, корегування підходів, які застосовує викладач; він враховує особливості відповідної галузі, а також потреби, досвід, культурні особливості студентів.

Робота з опитувальником передбачає не лише аналіз результатів анкетування викладачем, щоб надалі враховувати їх в освітній діяльності, але й дозволяє студенту осмислити свої підходи та витрачені зусилля для якісного проходження навчальних курсів та підвищення результативності навчання.

References:

1. Akhtar MA. Comparative study of student attitude, learning and teaching practices in Pakistan and Britain. *Educ. Stud.* 2007; 33:267-283. doi.org/10.1080/03055690701423069
2. Gurzhiy AM, Glazunova OG, Voloshyna TV. Cyfrovyy navchalnyy kontent dla systemy vidkrytoi osvity. Suchasni informaciyini tehnologii ta innovaciyni metodyky navchannya u pidgotovci fachivciv metodologia, teoria, dosvid, problemy zb nauk pr. 2020; 55:22-30.
3. Entwistle NJ, McCune V, Hounsell J. Investigating ways of enhancing university teaching– learning environments: Measuring students’ approaches to studying and perceptions of teaching. *Unravelling basic components Dimens powerful Learn Environ.* 2003. P.89-107.
4. Entwistle N. *Teaching for Understanding at University* - Noel Entwistle - Macmillan International Higher Education. Basingstoke, Hampshire, UK: Palgrave Macmillan. 2009.
5. Entwistle N, McCune V, Hounsell J. Preferences for Team Learning and Lecture-Based Learning Among First-Year Undergraduate Accounting Students. *Res High Educ.* 2014; 55:400-432.
6. Karagiannopoulou E, Milienos F. Experiences of the Teaching-Learning Environment and Approaches to Learning: Testing the Structure of the ‘Experiences of Teaching and Learning’ Inventory in Relation to Earlier Analyses. *Int J Teach Learn High Educ* 2018; 30:506-521.
7. Katajavuori N, Hakkarainen K, Kuosa T, et al. Curriculum reform in Finnish pharmacy education. *Am J Pharm Educ.* 2009; 73:1-7.
8. Kozmenko O. Vykorystannya instrumentu ocinky efektyvnosti navchannya i uspishnosti studentiv vyshchych navchalnyh zakladiv. *Naukovi zapysky Berdyanskogo derzhavnogo pedagogichnogo universytetu Pedagogichni nauky zb nauk pr.* 2019; 2:216-224.
9. Parpala A, Lindblom-Ylänne S, Komulainen E, et al. Assessing students’ experiences of teaching-learning environments and approaches to learning: Validation of a questionnaire in different countries and varying contexts. *Learn Environ Res.* 2013; 16:201-215.
10. Parra-González ME, López-Belmonte J, Segura-Robles A, et al. Spanish adaptation and validation of the teaching and learning experiences questionnaire. *Int J Environ Res Public Health*; 18. Epub ahead of print. 2021. DOI: 10.3390/ijerph18073518.
11. Prosser M, Martin E, Trigwell K, et al. Academics’ experiences of understanding of their subject matter and the relationship of this to their experiences of teaching and learning. *Instr Sci.* 2005; 33:137-157.
12. Sakurai Y, Parpala A, Pyhältö K, et al. Engagement in learning: a comparison between Asian and European international university students. *Compare.* 2016; 46:24-47.
13. Sakurai Y, Pyhältö K, Lindblom-Ylänne S. Are Chinese university students more likely to exhibit a Surface approach to learning than other international students in Finland? *J Res Int Educ.* 2014; 13:135-148.
14. Utriainen J, Tynjälä P, Kallio E, et al. Validation of a modified version of the Experiences of Teaching and Learning Questionnaire. *Stud Educ Eval.* 2018; 56:133-143.
15. Zelnyckiy AM. Monitoryng yakosti osvity u vyszhych vijskovych navchalnyh zakladach: "vykladach ochyma kursantiv". *Vijskova osvita.* 2015; 1:84-92.

УДК 615.825:[37.014.6:005.6

ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ПРЕПОДАВАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ФИЗИЧЕСКАЯ ТЕРАПИЯ, ЭРГОТЕРАПИЯ»: АДАПТАЦИЯ УКРАИНСКОЙ ВЕРСИИ АНКЕТЫ ETLQ

К.А. Тымрук–Скоропад¹, Л.М. Циж¹, Ю.А. Павлова²

Львовский государственный университет физической культуры имени Ивана Боберского, г. Львов, Украина:

¹кафедра физической терапии и эрготерапии,

ORCID ID: 0000-0001-8152-0435,

e-mail: tymruk_k@gmail.com,

ORCID ID: 0000-0003-3754-5699,

e-mail: lyubovtsizh@gmail.com;

²кафедра теории и методики физического воспитания,

ORCID ID: 0000-0002-8111-4469,

e-mail: pavlova.j.o@gmail.com

Резюме. Цель: лингвистическая и кросс-культурная адаптация инструмента «Опросник об опыте преподавания и обучения» Experiences of Teaching and Learning Questionnaire на украинский язык.

Методы. В исследовании приняло участие 632 студента 2-6 года обучения специальности 227 – «физическая терапия, эрготерапия». Сбор данных проводился в течение 2019/2020 и 2020/2021 учебного года. Респонденты оценили 17 учебных курсов.

Результаты. «Опросник об опыте преподавания и обучения» – инструмент, который позволяет учесть и предвидеть влияние различных факторов на результаты обучения студента различных специализаций и уровней образования, профессионального опыта, мотивации и т.д., также он пригоден для использования в различных культурных средах. Полная версия опросника об опыте преподавания и обучения (ETLQ) состоит из 76 утверждений / вопросов (18 в первой содержательной части, 40 во второй, 10 в третьей и 8 в четвертой) и финальной 10-балльной шкалы самооценки результатов обучения, основанная на самоанализе студента, уровне самокритичности на соответствующем учебном курсе. По результатам изучения результатов анкетирования, с учетом замечаний респондентов и рекомендаций редактора была сформирована финальная адаптированная Украинская версия опросника об опыте преподавания и обучения (ETLQ).

Выводы. Лингвистическая и кросс-культурная валидизация опросника об опыте преподавания и обучения (ETLQ) доказала, что опросник

является понятным и приемлемым для разработки и содержательного наполнения учебных курсов, корректировки подходов, применяемых преподавателем. Опросник позволяет студенту осмыслить затраченные им усилия во время обучения для качественного прохождения учебных курсов и повышения результативности обучения.

Ключевые слова: качество образования, физическая терапия, ETLQ, опыт преподавания, опыт и обучения.

UDC 615.825:[37.014.6:005.6

EVALUATING THE QUALITY OF TEACHING AND EDUCATION IN STUDENTS OF SPECIALTY PHYSICAL THERAPY, OCCUPATIONAL THERAPY: ADAPTATION OF THE UKRAINIAN VERSION OF THE QUESTIONNAIRE K. ETLQ

K.A. Tymruk- Skoropad¹, L.M. Tsizh¹, Iu.A. Pavlova²

Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyj, Lviv, Ukraine:

¹*Department of Physical Therapy and Occupational Therapy,*

ORCID ID: 0000-0001-8152-0435,

e-mail: tymruk_k@gmail.com;

ORCID ID: 0000-0003-3754-5699,

e-mail: lyubovtsizh@gmail.com;

²*Department of Theory and Methods of Physical Education,*

ORCID ID: 0000-0002-8111-4469,

e-mail: pavlova.j.o@gmail.com

Abstract. The quality of education as an indicator of the development of society is characterized by various aspects and should be considered in the time dynamics. It is important to provide an opportunity to analyze and evaluate the quality of a significant component of the educational process as a training course. In order to improve the quality of educational activities in higher education institutions of Ukraine, tools for assessing the quality assurance system of higher education are being actively developed today.

Objective: linguistic and cross-cultural adaptation of the tool "Questionnaire on the experience of teaching and learning" Experiences of Teaching and Learning Questionnaire in Ukrainian.

Materials and methods. The study involved 632 students aged 2-6 years majoring in 227 - physical therapy, occupational therapy Lviv State University of

Physical Culture named after Ivan Boberskyj in order to assess the disciplines of the curriculum. Data collection was conducted during the 2019/2020 and 2020/2021 academic years. Respondents rated 17 training courses.

Results. "Questionnaire on teaching and learning experience" - a tool that allows you to take into account and predict the impact of various factors on student learning outcomes of different specializations and levels of education, professional experience, motivation, etc., it is also suitable for use in different cultural environments. The survey was conducted on the following content blocks: "Approaches to teaching and learning", "Teaching and learning experience", "Training course requirements" and "What did you learn in this training course". Additional requirements of the course that students wanted to assess in the content block 3 are related to the organization of training, the structure and content of the course and the interaction between teacher and student. According to content block 4, from 41.46% to 55.85% of students indicated that they additionally received "quite a lot" of achievements related to the course and related to the activities of the student.

Final rating scale for how well students managed to pass the course showed that 70% or more of the answers were high marks for passing the course (7, 8 and 9 points) were noted by senior students, in contrast to 2nd year students who rated themselves lower.

Based on the results of studying the results of the questionnaire, taking into account the comments of respondents and the recommendations of the editor, the final adapted Ukrainian version of the Questionnaire on teaching and learning experience (ETLQ) was formed.

Discussion. Researchers emphasize that students rely on knowledge, understanding and previous learning experience when studying any discipline. Reforming and improving the educational programs of the first and second educational levels of the specialty 227 physical therapy, occupational therapy in accordance with the new needs of the health care sector, approved educational standards and world standards continues.

Conclusions. Linguistic and cross-cultural validation of the Teaching and Learning Experience Questionnaire (ETLQ) proved that the questionnaire is understandable and acceptable for the development and content of training courses, adjusting the approaches used by the teacher. The questionnaire allows the student to comprehend the efforts spent by him during training for high-quality training courses and increase the effectiveness of training.

Keywords: quality of education, physical therapy, ETLQ, teaching experience, experience and learning.

Стаття надійшла в редакцію 23.04.2021 р.